

Bilimsel Araştırmalarda Alanyazın Nasıl Raporlanır? ¹

Mehmet FIRAT ²

Başvuru Tarihi: 04.02.2023

Kabul Tarihi: 01.08.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Alanyazın, bir bilimsel çalışmanın araştırdığı konuyla ilgili o zamana kadarki bilgi birikimini ortaya koyan ve çalışmanın gerekçelendirildiği bölümüdür. Ancak, yapılan araştırmalar, atıf verilen çalışmaların okunmadığını, ilgili çalışmaların pasif ve betimleyici bir dille özetlendiğini ve bilimsel bir yapılandırma stratejisinin takip edilmediğini göstermektedir. Bu çalışmada, alanyazının nasıl raporlanabileceğine ilişkin stratejilerin örnek metin çözümlemeleriyle sunulması amaçlanmıştır. Bu amaçla örnek bir alanyazın taraması bölümü yazılmış ve bu bölümde yararlanılan stratejiler metin çözümlemesi yoluyla sunulmuştur. Böylece araştırmacılara hem alanyazın raporlama stratejileri sunulmuş hem de bu stratejilerin nasıl kullanılabileceği bir örnek üzerinde gösterilmiştir. Sonuç olarak, alanyazının raporlanmasında betimleyici değil bütünleştirici bir yazım tarzının, pasif değil eleştirel bir dilin kullanılması gerektiği ortaya konmuştur. Alanyazın taraması yapılandırma stratejileriyle ilgili farklı sınıflandırmalar bulunsa da uzaktan-yakına stratejisi ile tematik sentez stratejisinin yaygın kabul gören stratejiler olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alanyazın, Eleştirel Dil, Tematik Sentez, Metin Çözümlemesi

Atıf: Fırat, M. (2023). Bilimsel araştırmalarda alanyazın nasıl raporlanır?. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 795-812.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, mfirat@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8707-5918

How to Report the Literature in Scientific Research?

Mehmet FIRAT³

Submitted by: 04.02.2023

Accepted by: 01.08.2023

Article Type: Research Article

Abstract

The literature review section of a scientific paper is the part of the paper that highlights the body of knowledge on the topic under study and explains the rationale for the study. However, research shows that cited studies are not read, related studies are summarized in a passive and descriptive manner, and a scientific structuring strategy is not followed. The purpose of this study was to present strategies for writing the literature review section through textual analysis. An example of a literature review section has been written and the strategies used have been presented through a text analysis. In this way, researchers are not only presented with strategies for reporting the literature review, but also how these strategies can be applied as demonstrated through text analysis of a sample. In conclusion, it has been demonstrated that an integrative writing style and critical language, rather than a passive and descriptive one, should be used when reporting a literature review. Although there are different classifications for structuring strategies in reporting literature review, the distant to close strategy and the thematic synthesis strategy are widely accepted strategies.

Keywords: Literature, Critical Language, Thematic Synthesis, Text Analysis

³ Anadolu University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology, mfirat@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8707-5918

Giriş

Kelime anlamı olarak literatür ile aynı anlamda kullanılan alanyazın araştırmacının ilgilendiği konuyla ilgili bilimsel çalışmaların bütünü ifade etmek için kullanılır. Bilimsel bir çalışmada alanyazın, bilimsel araştırmanın üzerinde temellendirildiği ana yapıyı temsil eder. Tez, makale, bildiri, araştırma önerisi gibi hemen her türlü araştırmada öncelikle alanyazının açık ve kapsayıcı bir şekilde sentezlenmesi, bilimsel bir yayın havuzunun oluşturulması gerekir. Bir bilimsel araştırma yürütülürken araştırmacının yapması gereken ilk iş konu ile ilgili mevcut alanyazını okumak, sentezlemek ve raporlamaktır (Baker, 2000). Alanyazın taraması, seçilen araştırma konusunu ve benimsenen araştırma yöntemini etkileyen teorilerin ve önceki araştırmaların sentezlendiği yapıdır (Ridley, 2008, s. 2). Alanyazın taraması, akademisyenler, araştırmacılar ve uygulayıcılar tarafından üretilen mevcut bilgi birikimini tanımlayan, değerlendiren ve yorumlayan sistematik, konu odaklı, tekrarlanabilir bir çerçeve sunar (Cooper, 1988, s.107; Lambert ve Lambert, 2010).

Bilimsel bir araştırmanın zeminini oluşturan ve bilimin birikimli ilerleyişini temsil eden alanyazın taramasına özellikle sosyal bilimlerde yeterince dikkat edilmediği görülmektedir (Denney ve Tewksbury, 2013, s. 3). Yayınlanmış tezler, makaleler ve bildirimler incelendiğinde alanyazının birbirinden ve hatta araştırmadan kopuk bir şekilde raporlandığını görmek mümkündür. Oysa, alanyazın taramasını pratikte yürütmek de raporlamak da ciddi emek ve dikkat gerektirir. Bu süreç düzenli ve sistematik bir çalışmanın yanında kritik analiz, sentezleme ve değerlendirme becerilerini gerektirir. Diğer bir ifadeyle, bir araştırma konusunda derinlikli bir alanyazın taraması yürütmek ve uygun stratejilerle raporlamak deneyim gerektirir.

Lisansüstü eğitimde, yöntem derslerinde literatür taramasının amaçlarına ve bilimsel mantık kurgusuna ilişkin yeterli bilgi almayan, deneyim kazanmayan araştırmacı önce bu sürecin doğal olarak yeterince önemli olmadığını düşünebilir. Dahası, tez sürecini de listelenmiş ilgili araştırma özetleri ile tamamlayınca durum daha da zorlaşmaktadır. Bu nedenle sosyal bilimlerde yeni araştırmacılar literatür tarama ve raporlamada ciddi zorluklarla karşılaşmaktadır. Yapılan araştırmalarda da verilen atıfların en fazla özette alındığını göstermektedir (Jaidka, Khoo ve Na 2011). Bu da araştırmacıların atıf verdikleri çalışmaları yeterince okumadıklarını çoğunlukla sadece özetini okuduklarını göstermektedir.

Alanyazın taramasının yürütülmesi ve özellikle raporlanmasına ilişkin yeterli deneyime sahip olmayan araştırmacı doğal olarak nereden başlayacağını bilmemektedir (Lambert ve Lambert, 2010). Bu da araştırmacıyı doğal bilişsel çözüm mekanizması olarak örneklere bakmaya, yardım almaya itmektedir. Ancak sorun şu ki alanyazında, özellikle Türkçe alanyazında ilgili araştırmaların nasıl raporlanacağına ilişkin bilimsel mantık kurgusu sunan yeterli çalışma da bulunmamaktadır.

Bu çalışmada alanyazın nasıl raporlanabileceğine ilişkin stratejilerin sunulması, bu stratejilerden yararlanılarak örnek bir alanyazın bölümünün yazılması ve bu örnek bölümün metin çözümleme yöntemiyle analiz edilmesi amaçlanmıştır. Böylece araştırmacılara uygun alanyazın raporlama stratejilerinin seçimi ve seçilen stratejiye uygun olarak raporlamanın yapılması süreçlerinde açık bir bakış açısı sunulması ve rehberlik edilmesi hedeflenmektedir. Alanyazın raporlanmasına ilişkin hem farklı strateji ve yaklaşımlar sunulmuş hem de örnek bir metin üzerinde detaylı çözümleme yapılmıştır. Bunun için önce, alanyazın taramasının amaçları ve alanyazın taramasının yürütülmesi süreçlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Ardından, alanyazın raporlama stratejilerini kapsayan bir alanyazın bölümü yazılmıştır. Bu bölüm aynı zamanda metin çözümlemesi için kullanılan örnek alanyazın bölümüdür.

Alanyazın Taramasının Amaçları

Alanyazın taramasının raporlanması, araştırılan konuyla ilgili o zamana kadar yapılmış çalışmalardan yapboz parçası gibi yararlanıp konunun üç boyutlu bir haritasını çıkarmaya benzer. İlgili konuda yapılmış çalışmalar kendi sınırlılıkları ölçüsünde (kendi özel şekilleriyle) haritanın oluşturulmasına katkıda bulunur. Bilimin birikimli ilerleyebilmesi, mevcut bilgi birikiminin üzerine değerli bilimsel bilgi eklenebilmesi de temel hedef

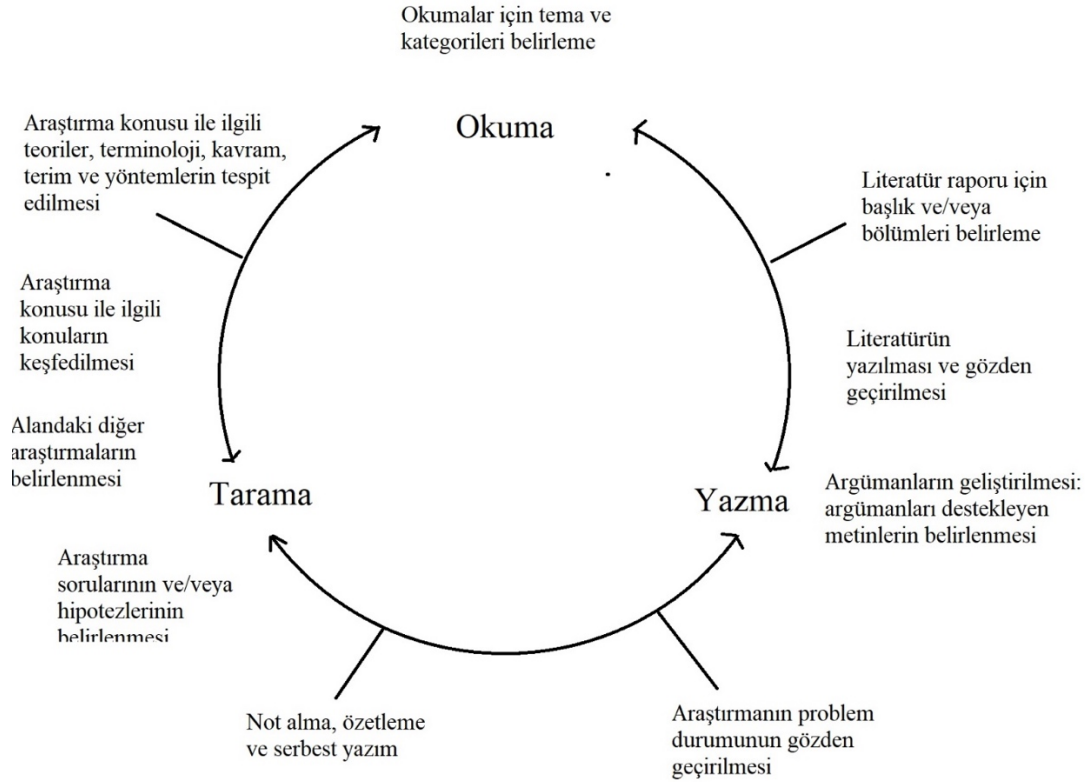
olan haritanın parçalarını tamamlamayı gerektirir. Alanyazından parçaları bir araya getirdikten sonra eksik parçaların nerede olduğunu ve neye benzediğini daha net görmek mümkün hâle gelir. Araştırmacı, açık bir biçimde ortaya koyduğu haritadaki bu boşluğu doldurmak için artık araştırmasını tasarlayabilir. Literatür taramasında araştırmacının yaptığı şey haritada keşfedilmeyi bekleyen parçaları tespit etmekle sınırlı değildir. Araştırmacı literatür taramasında düzeltilmesi gereken hataları tespit edebilir, bağlama göre yapılabilecek güncellemeleri ortaya koyabilir ve kendinden önce bu konuyu çalışanların izlediği yollardan, kullandığı yöntem ve tekniklerden de yararlanabilir. Bu bakış açısıyla, alanyazın taramasının temel amaçları şunlardır (Ridley, 2013).

- 1) Araştırma konusuyla ilgili var olan *bilgi birikimini ve terminolojiyi* ortaya koymak,
- 2) Yürütülen *araştırmanın önemini* ortaya koymak için mevcut bilgi birikimine dayalı bir *bağlam ve gerekçe* sunmak,
- 3) Araştırma konusuyla ilgili *teorileri ve araştırmalar arasındaki ilişkileri* göstermek,
- 4) Benzer araştırmaların *yöntem ve tekniklerinden* yararlanmak,
- 5) İlgili araştırmalardaki *ana fikirleri* ve bulguları benzerlik ve farklılıklarına göre *karşılaştırmak*,
- 6) Yürütülen *araştırmaya ışık tutacak*, ufuk açıcı çalışmalara ulaşmak ve
- 7) Alanyazında doldurulması gereken *boşluğu* tanımlamaktır.

Araştırma konusuyla ilgili tarama yapılırken ve ulaşılan bilgiler raporlanırken yukarıdaki amaçları dikkate alan araştırmacı bu sürecin araştırmaya olan katkısını çok daha iyi anlayacaktır. Öyle ki alanyazın taraması aşamasına geçmeden önce her araştırmacının bu amaçları not edip süreç boyunca da dönüp bu amaçlara ne kadar uyduğunu kontrol etmesi önerilmektedir. Böylece alanyazının taramasının sadece erişilebilen benzer çalışmaların basit bir şekilde özetlenmesi veya alanyazındaki bir boşluğun (çoğunlukla farazi) belirlenmesi olmadığı daha iyi anlaşılacaktır.

Alanyazın Taramasının Yürütülmesi

Alanyazın taraması; problem durumu ve araştırma konusuyla ilgili olarak taramanın yürütülmesi, kaynakların kritik analizi ve bu süreçte yararlanılabilecek okuma ve not alma teknikleri, kaynakların kalitesini ve uygunluğunu eleştirel bir şekilde değerlendirme, bilgilerin organize edilmesi ve kategorize edilmesi, literatürün anlaşılır ve mantıklı bir yapıda sunulması ve son olarak sunulan literatüre ilişkin bir sonuç yazılması adımlarını kapsar. Alanyazının taranması ve raporlanması ayrı birer adım olarak görünse de tarama, okuma ve yazma döngüsü araştırma raporu son hâlini alana kadar devam eder (Ridley, 2013). Bu döngü aşağıda Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Alanyazın Tarama Süreci (Ridley, 2013, s. 99)

Şekilde görüldüğü gibi alanyazın taraması araştırma konusuyla ilgili teorilerin, terminolojinin, yöntemlerin ve benzer çalışmaların keşfedilmesini sağladığı gibi yürütülen araştırmanın araştırma soru veya hipotezlerinin belirlenmesine de katkıda bulunur. Tarama ile ulaşılan kaynaklar sınıflandırılarak okunur ve alanyazın raporunun nasıl yazılacağı kararlaştırılır. Yazma aşamasında ise artık argümanların geliştirilmesi, raporlama stratejilerinin işe koşulması söz konusudur. Bu döngü içinde bilimsel araştırma olgunlaşmaya devam eder. Araştırmacı alanyazın taramaya ne kadar erken başlarsa o kadar iyidir. Araştırmacı bu sayede araştırma konusuyla ilgili daha en başta bilgi sahibi olur. Wellington vd. (2005) süreklilik arz eden bu sürecin araştırma sorularının gözden geçirilmesine de katkı sağladığını belirtmişlerdir. Murray (2011) alanyazın taramasına başlarken araştırmacının aklında tutması gereken üç önemli soruyu şu şekilde sıralar:

- Alanyazında ne arıyorum?
- Araştırma konum ile ilgili ekoller neler?
- Araştırma konum ile ilgili önemli (büyük) tartışmalar neler?

Alanyazın taraması tamamlandıktan ve çalışmalar sınıflandırdıktan sonra tüm bu çalışmalardan kapsamlı bir anlam çıkarılması gerekir. Bu aşamanın sonunda araştırma konusuyla ilgili tam/eksiksiz bir bilgi sentezine ulaşılmalıdır (Okoli ve Schabram, 2010).

Bilimsel bir araştırma konusunun gözden geçirilmesinde yararlanılacak ve kanıt olarak kullanılacak en yaygın ve en uygun kaynaklar, akademik dergi makaleleri, kitaplar ve tezlerdir. Bununla birlikte, araştırma konusuna bağlı olarak bilimsel raporlar ve bildirilerden de yararlanılabilir. Hem konuyla ilgili temel kaynakların hem de güncel kaynakların alanyazın taramasına dahil edilmesi konunun derinlemesine anlaşıldığını göstermek için önemlidir (Denney ve Tewksbury, 2013). Alanyazın taraması için kullanılacak önemli bazı araçlar kullanım amaçlarıyla birlikte aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1
Alanyazın Taramasında Yararlanılabilecek Önemli Bazı Araçlar

Araçlar	Kullanım Amaçları
Google Scholar	Bilimsel makaleler, tezler, kitaplar ve konferans bildirileri gibi geniş bir yelpazede yayınları indeksleyen bir arama motorudur. Alanyazın taramasında, konu ile ilgili bilimsel çalışmaları bulmak için kullanılır.
Web of Science Search	Bilimsel makaleler, patentler ve konferans bildirileri üzerine yoğunlaşan bir indekstir. Alanyazın taramasında, konuyla ilgili kaliteli ve atfı yüksek yayınları bulmak için kullanılır.
Scopus Search	Bilimsel makaleler, kitaplar ve konferans bildirileri gibi geniş bir yelpazede yayınları indeksleyen bir arama motorudur. Alanyazın taramasında, konuyla ilgili bilimsel çalışmaları bulmak için kullanılır.
Zotero	Alanyazın taraması sırasında bulunan makaleleri organize etmek, kaydetmek ve atıf yapmayı kolaylaştırmak için kullanılan bir referans yönetim aracıdır.
Research Rabbit	Alanyazın taraması sırasında araştırmacıların bilimsel makaleleri bulmalarına, okumalarına ve organizasyonlarını yapmalarına yardımcı olan bir uygulamadır.
Obsidian	Alanyazın taraması sırasında not almak ve bilgileri organize etmek için kullanılan bir kişisel bilgi yönetim uygulamasıdır.
OneNote	Alanyazın taraması sırasında notlar almak, çizimler yapmak ve düşünceleri organize etmek için kullanılan bir not alma uygulamasıdır.
Roam Research	Alanyazın taraması sırasında notlar almak, fikirleri ilişkilendirmek ve düşünceleri organize etmek için kullanılan bir not alma uygulamasıdır.
Connected Papers	Alanyazın taraması sırasında makaleler arasındaki bağlantıları görselleştirmek için kullanılır. Aranan konuyla alakalı diğer potansiyel çalışmaları bulmaya yardımcı olur.
SciWheel	Bilimsel makaleler ve diğer alanyazın taraması materyallerini bulmak, organize etmek ve atıf yapmayı kolaylaştırmak için kullanılan bir referans yönetim aracıdır.
Crossref	DOI (Digital Object Identifier) sistemini kullanarak makalelere ve diğer çevrimiçi içeriklere erişim sağlar. Ayrıca, alanyazın taramasında, konuyla ilgili bilimsel çalışmaları bulmak için kullanılır.
Mendeley	Bilimsel makaleleri organize etmek ve atıf yapmayı kolaylaştırmak için kullanılan bir referans yönetim aracıdır. Ayrıca, alanyazın taramasında, konuyla ilgili bilimsel çalışmaları bulmak için kullanılır.
Scispace AI	Bilimsel araştırmaları bulmak, okumak ve analiz etmek için kullanılan bir yapay zekâ platformudur. Alanyazın taraması sırasında, konuyla ilgili bilimsel çalışmaları bulmak ve analiz etmek için kullanılır.
Copy AI	Alanyazın taraması sırasında, araştırma konusuyla ilgili içerik oluşturmayı hızlandırmak ve kolaylaştırmak için kullanılan bir yapay zekâ platformudur.

Bu platformların her biri, alanyazın taraması sürecini daha kolay ve verimli hâle getirebilecek birçok özelliğe sahiptir. Uygun olanları seçmek, araştırmanın alanına, kapsamına ve araştırmacının tercihlerine bağlıdır. Örneğin bu çalışmada, Scopus Search, Web of Science Search, Google Scholar ve Obsidian'den yararlanılmıştır.

Son yıllarda, özellikle sağlık, tıp ve doğa bilimlerinde alanyazın taraması sürecini daha hızlı, etkili, tarafsız, güvenilir ve tekrarlanabilir bir şekilde yürütmek amacıyla sistematik alanyazın taraması yönteminden yararlanılmaktadır (Yavuz, 2022). Sistematik alanyazın taraması çalışmaları araştırma sorularını alanyazına dayalı olarak cevaplamaya odaklandığı için bağımsız yayınlar olarak da akademik dergilerde kabul görürler.

Her aşamanın tekrarlanabilir bir biçimde standardize edilmesi amaçlandığı için bu yöntemde yaygın kabul gören modeller takip edilir. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) sistematik alanyazın taraması çalışmaları için günümüzde en çok kabul gören model olarak öne çıkmaktadır. PRISMA, sistematik sistematik alanyazın taramalarında kanıta dayalı minimum öge seti sunar (Athikarisamy ve diğerleri 2021).

Alanyazının Raporlanması

Bilimsel araştırmaların nasıl raporlanması gerektiğine ilişkin evrensel kurallar olmasa da raporun türüne (makale bildiri, rapor vb.) ve bilim alanına göre farklılaşan ortak kabullerden bahsetmek mümkündür. Bir araştırma raporunun giriş, alanyazın, araştırma soru ve hipotezleri, yöntem, bulgu, tartışma ve sonuçlarının nasıl yazılması gerektiğine ilişkin çok sayıda çalışmaya ulaşmak mümkündür (Kirkman, 2012; Delvin, Pillay ve Newman, 2014). Ancak bu çalışmalarda alanyazın taramasının daha çok belge tarama sürecinin strateji ve tekniklerine değinildiği, sentezleme süreci olarak raporlamaya ve raporlama stratejilerine daha az yer verildiği görülmektedir (Ridley, 2012). Bu nedenle mevcut çalışmada alanyazının nasıl raporlanması gerektiğine odaklanılmıştır. Bilimsel bir yayında, alanyazının yapılandırma stratejilerini inceleyen çalışmalar bu taramanın kapsamını oluşturmaktadır. Literatürde alanyazının yaygın kabul gören yapılandırma stratejileri; *betimleyici ve bütünleştirici makro düzey söylem tarzları* (Khuo, Na ve Jaidka, 2011), *CaRS modeli* (Swales, 1990), *uzaktan-yakına, kronolojik ve tematik gövde yapılandırma stratejileridir* (Weissberg ve Buker, 1990; Rudestam ve Newton, 2007; Thomas ve Harden, 2008; Ridley, 2013). Bu stratejiler ayrı çalışmalarda farklı bağlamlarda ele alınırken bu çalışmada makro düzeyde yazım tarzları ve gövde yapılandırma stratejileri bir arada incelenmiştir.

Alanyazın taraması raporlanırken, yazının tamamı için (makro yapı) benimsenen iki tarzın olduğu görülmektedir. Khuo, Na ve Jaidka (2011) bu tarzları *betimleyici* ve *bütünleştirici* yazım tarzı olarak adlandırmıştır. Betimleyici yazım tarzı araştırma konusuyla ilgili makaleleri/çalışmaları genel olarak özetler. Her çalışma hakkında katılımcı, yöntem ve sonuç bilgisi sağlar. Bütünleştirici yazım tarzı ise çalışmalar hakkında *daha az ayrıntı* sağlar, bunun yerine çalışmalardan çıkarılan *fikirlerle ve sonuçlara* odaklanır. Böylece konuların kritik özetleri sunulur. Bu yazım tarzında daha karmaşık bir konu ve alt konu yapısı vardır. Araştırmacının *eleştirel dili* daha baskındır. Jaidka, Khuo ve Na (2011) tarafından yapılan başka bir araştırmada, incelenen makalelerde atıfların en fazla özet, giriş ve sonuç bölümlerine yapıldığı belirlenmiştir. Betimleyici tarzda yazılan literatür taramalarında en fazla özet kısmına atıf verildiği, kopyala-yapıştır yapıldığı, ifadelerin değiştirilerek kullanıldığı belirlenmiştir. Bütünleştirici tarzda yazılan alanyazın taramalarında ise bunun aksine sentezlerin ve üst düzey anlamsal dönüşümlerin olduğu görülmüştür. Bu bilgilere dayalı olarak alanyazın taraması raporlarken bütünleştirici bir yazım tarzını benimsemenin daha doğru olduğu söylenebilir.

Yazım tarzının dışında, alanyazın bölümü giriş, gövde ve sonuç olmak üzere üç bileşenden oluşur. Cooper'a (1988) göre giriş araştırma konusu ve araştırma problemlerini içerirken sonuç araştırmacının kendi çalışmasını haklı çıkarmak için literatürdeki kusurları ve boşlukları belirten eleştiri içerir. Burada *haklı çıkarmaktan* kasıt gerçekleştirilen araştırmayı alanyazındaki güvenilir kaynaklar üzerinde *temellendirmek ve gerekçelendirmektir*. Swales'in (1990) CaRS (Create a Research Space) olarak bilinen *tür analizi* (genre analysis) modeli de alanyazının raporlanmasında analitik bir araç olarak kullanılmıştır. Bu modele göre de alanyazın üç temel adım ve birçok alt adımdan oluşturulabilir. Bu üç adım; *zemin oluşturmak*, *niş bir konuyu tanımlamak* ve *niş konuyu gerekçelendirmektir*. Bu yaklaşım alanyazının şematik olarak yapılandırılmasında kullanılabilir (Motlagh ve Pourchangi, 2019). Hem Cooper (1988) hem de Swales (1990) alanyazın bölümünün mantıksal üç aşamasında hemfikirdir. Ancak Swales'in (1990) tür analizi modeli doğrudan alanyazın için değil bilimsel araştırmaların genel yapısını şematize etmek için ortaya çıkmış bir modeldir.

Alanyazın bölümünün en kapsamlı kısmı gövdedir. İyi bir gövde metni yazmak için de doğru yapılandırma stratejisini izlemek gerekir. Gövdenin yapılandırma stratejilerine ilişkin farklı sınıflandırmalar bulunsa da bu sınıflandırmaların birçoğunda ortak olan stratejiler bulunmaktadır. Cooper (1988) gövde yapılandırmasında izlenebilecek stratejileri; *kronolojik*, *tematik* ve *metodolojik* olmak üzere üçe ayırır. Sonraki sınıflandırmalardan farklı olarak metodolojik strateji ulaşılan çalışmaları yöntemlerine göre gruplandırmaya gider. Weissberg ve Buker (1990) de alanyazının gövdesi için üç yapılandırma strateji önerir. Bunlar; *uzaktan-yakına*, *kronolojik* ve *tematik yapılandırma* stratejileridir. Uzaktan-yakına stratejisi araştırma konusuyla en az ilgili olan çalışmalarla başlayıp en fazla ilgili olan çalışmalarla sonlandırmayı önerir. Bu strateji ile ilgili olarak, Rudestam ve Newton (2007) araştırma konusuyla daha az ilgili olan çalışmaları genel hatlarıyla özetlemeyi daha fazla ilgili olanları ise daha detaylı sentezlemeyi önerir. Ridley (2013) ise bu stratejide *uzağı kuramsal* çerçeve sunan araştırmalar, *yakını* ise *ampirik* çalışmalarla eşleştirir. Dolayısıyla, önce araştırma konusuna kavramsal çerçeve oluşturan literatür yazılır ardından araştırma konusuyla doğrudan ilgili ampirik çalışmalar sunulur. Kronoloji stratejisi basit bir şekilde yayın tarihlerine göre bir sıralama önerir. Ele alınan tüm sınıflandırmalarda yer alan tematik sentez stratejisi en yaygın kullanılan ve en fazla önerilen gövde yapılandırma stratejisi olarak kabul edilmektedir.

Tematik sentez stratejisi, önce incelenen alanyazındaki benzerlik ve farklılıkların karşılaştırılmasına dayalı kalıpları ve kavramları tanımlar, ardından sentezlemelerle temalara ulaşmayı amaçlar. Bu strateji tematik içerik analizinde olduğu gibi bütünün içinde gizli yapıları bulmak için analitik bir çerçeve sunar. Boyatzis (1998) tematik sentezin aşamalarını; ham veri işleme, teori veya veriye dayalı olarak karşılaştırma, puanlama, ölçekleme ve kümeleme şeklinde sıralar. Daha yaygın kabul gören diğer bir yaklaşımda ise Thomas ve Harden (2008) tematik sentez stratejisinde izlenen üç temel adımı; (1) *serbest kodların satır satır yazılması*, (2) *betimleyici temalar geliştirmek için kodların düzenlenmesi* ve (3) *sentezlemeler sonucunda bütünleştirici temaların oluşturulması* şeklinde sıralar. Bu yapıda ortak noktalara temas eden çalışmalar eleştirel bir bakış açısıyla sentezlenir ve birlikte sunulur. Böylece, alanyazın taraması tematik bir ilerleme içinde raporlanır. Bu stratejiye son yıllarda sistematik alanyazın taramalarında sıklıkla başvurulmaktadır. Tematik sentez stratejisi sosyal bilimler dışında sağlık (Attride-Stirling, 2001), psikoloji (Braun ve Clarke, 2006) ve mühendislik (Cruzes ve Dyba, 2011) gibi birçok alanlarında kullanılmaktadır. Ancak analiz süreci disipline göre bazı farklılıklar gösterebilir. Aşağıda Tablo 2’de bu farklılıklara yer verilmiştir.

Tablo 2

Disipline Göre Tematik Sentez Stratejisi Aşamaları

Disiplin	Sosyal Bilimler (Boyatzis, 1998; Thomas ve Harden, 2008)	Sağlık (Attride-Stirling, 2001)	Psikoloji (Braun ve Clarke, 2006)
Veri	- Ham veri - Birincil veri	- Ham veri	- Ham veri
Kod	- Teori veya veriye dayalı karşılaştırma - Satır satır kodlama - Sürekli karşılaştırma,	- Teorik kodlama çerçevesinin kullanma	- Teori veya veriye dayalı karşılaştırma
Tema	puanlama, ölçekleme ve kümeleme - Eksen/Aksiyal kodlama	- Tematik haritaların kullanımı	- Tematik haritaların kullanımı

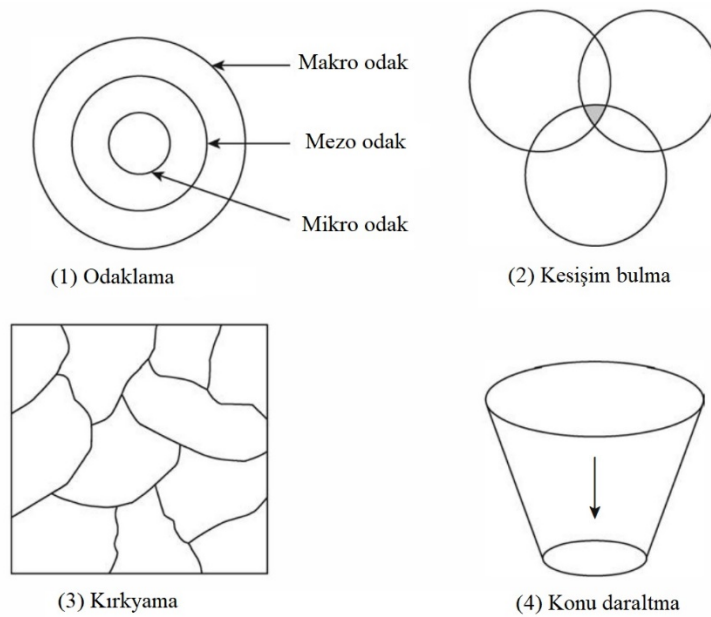
Tabloda geçen *aksiyal kodlama*, *açık kodlamada* ulaşılan kategoriler ve kümeler arasındaki ilişkilere odaklanan kodlamadır. Açık kodlama, toplanan veriye ilişkin ilk kodlamayı ve yatay kodlamayı ifade ederken (Neuman, 2008), aksiyal kodlama ikinci kodlamayı ve dikey kodlamayı (kategoriler arası) ifade eder (Punch, 2005). Aksiyal kodlamada temalar, alt temalar, kategoriler veya kümeler arasındaki hipotetik ilişkiler incelenir. Açık kodlama hem betimsel içerik analizi hem de tematik içerik analizinde başvurulan bir teknik iken aksiyal kodlama daha çok tematik içerik analizinde yararlanılan bir tekniktir.

İlgili alanyazının raporlanması stratejilerine yönelik bütüncül bir bakış açısı sunan ve raporlama sürecini somut örneklerle gösteren yeterli çalışma bulunmamaktadır. Alanyazındaki bu boşluk Türkçe literatürde daha da belirgindir. Var olan çalışmaların ise nitel araştırma yöntemleri, olgubilim araştırmaları, gömülü kuram çalışmaları, veri analizi teknikleri gibi farklı alanlardan etkilendikleri görülmektedir. Bu da alanyazının güçlü bir şekilde raporlanmasına yönelik bilimsel pratiklerin bir araya getirilmesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, alanyazının taramasının stratejik yapılması yeni araştırmacılar için karmaşık görünmektedir. Alanyazının raporlanmasına ilişkin yapılacak örnek metin çözümlemeleri araştırmacılara bu karmaşık süreçle başa çıkmada yol gösterebilir. Bu da bilimsel araştırmaların daha doğru raporlanmasını sağlayabilir.

Örnek Metin Çözümlemesi

Bu çalışmada metin çözümleme yönteminden yararlanılmıştır. Metin çözümleme yöntemi incelenen metnin derinlemesine incelenmesini, tanımlanmasını ve yorumlanmasını amaçlar (Frey, Botan ve Kreps, 1999). Bu yöntemle metnin mantıksal yapısı ve yazınsal bütünü mantıksal gelişimi çözümlenebilir (Bölükbaş, 2010). Bu çalışmada da seçilen bir metnin mantıksal yapısını ve gelişimini ortaya koymak için metin çözümlemesinden yararlanılmıştır. Metin çözümlemesi için seçilen metin ise yine bu çalışmanın "Alanyazının Raporlanması" başlıklı alanyazın bölümüdür. Böylece bilimsel araştırmalarda alanyazın bölümlerinin raporlanmasına ilişkin hem ilgili stratejilere yer verilmiş hem de pratik olarak alanyazının raporlanmasına ilişkin örnek bir metin sunulmuştur.

Metin çözümlemesi yapılan alanyazın bölümünde Weissberg ve Buker (1990) ile Ridley'in (2013) uzaktan-yakına gövde yapılandırma stratejisinden ve Thomas ve Harden'in (2008) tematik sentez stratejisinden yararlanılmıştır. Bu yazım stratejilerinin dışında Wellington vd. (2005) tarafından sunulan alanyazının dört temel örgütsel yapısından yararlanılmıştır. Bu yapılar aşağıda Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Alanyazın Taramasının Örgütsel Yapıları (Wellington vd. 2005, s. 82)

Odaklama yapısında alanyazının makro görünümünden mikro detaylara doğru detaylandırılmasını temsil eder. *Konu daraltmada* ise araştırma konusuyla ilgili diğer konulardan filtrelenmiş özel araştırma konusuna ulaşmayı temsil eder. Hem odaklama hem de konu daraltma yapıları *uzaktan-yakına stratejisi* ile örtüşen yapılarıdır. *Kesişim bulma* ilgili çalışmaların ortak bulgularını, yöntemlerini ve sonuçlarını belirlemeyi temsil ederken *kırkyama* yapısı bu kesişimlerin bir araya getirilmesini (yamanmasını) temsil eder. Bu iki yapı ise tematik sentez stratejisi ile örtüşen yapılarıdır.

Bu çalışmada herhangi bir katılımcı grubundan veri toplanmamıştır. Bu nedenle, makale etik kurul izni gerektiren çalışmalardan biri değildir.

Bulgular

Bu çalışmanın alanyazın metni bütüncül olarak ele alınmış ve adım adım metin çözümlemesine tabi tutulmuştur. Alanyazın taraması raporlanırken bütünleştirici yazım tarzından yararlanılarak ana fikirlere odaklanılmıştır. Bunu yaparken de pasif bir yazın dilden ziyade eleştirel bir dilin öne çıkmasına özen gösterilmiştir. Alanyazın taramasının giriş paragrafının metin çözümlemesi aşağıda Şekil 3'te verilmiştir.

Giriş cümlesi	Bilimsel araştırma projelerinin nasıl raporlanması gerektiğine ilişkin evrensel kurallar olmasa da raporun türüne (makale bildiri, rapor vb.) ve bilim alanına göre farklılaşan ortak kabullerden bahsetmek mümkündür. Bir araştırma raporunun giriş, ilgili alanyazın,
Araştırma konusunun genel çerçevesi	araştırma soru ve hipotezleri, yöntem, bulgu, tartışma ve sonuçlarının nasıl yazılması gerektiğine ilişkin çok sayıda çalışmaya ulaşmak mümkündür (Kirkman, 2012; Delvin, Pillay ve Newman, 2014). Ancak bu çalışmalarda alanyazın taramasının daha çok belge
Odaklama cümlesi (gerekeçe)	tarama sürecinin strateji ve tekniklerine değinildiği, sentezleme süreci olarak raporlamaya ve raporlama stratejilerine daha az yer verildiği görülmektedir (Ridley, 2012). Bu
Taramanın kapsamı (sınırları): makro düzey söylem tarzları ve gövde yapılandırma stratejileri	nedende mevcut çalışmada ilgili alanyazının nasıl raporlanması gerektiğine odaklanılmıştır. Bilimsel bir yayında, ilgili alanyazının yapılandırma stratejilerini inceleyen çalışmalar bu taramanın kapsamını oluşturmaktadır. Literatürde ilgili alanyazının yaygın kabul gören yapılandırma stratejileri; <i>betimleyici</i> ve <i>bütünleştirici makro düzey söylem tarzları</i> (Khoo ve Jaidka, 2011), <i>CaRS modeli</i> (Swales, 1990), <i>uzaktan-yakına</i> , <i>kronolojik</i> ve <i>tematik</i> gövde yapılandırma stratejileridir (Weissberg ve
Kapatma cümlesi (özgün değere vurgu)	Buker, 1990; Rudestam ve Newton, 2007; Thomas ve Harden, 2008; Ridley, 2013). Bu stratejiler ayrı çalışmalarda farklı bağlamlarda ele alınırken bu çalışmada makro düzeyde yazım tarzları ve gövde yapılandırma stratejileri bir arada incelenmiştir.

Şekil 3. Alanyazın Taraması Bölümünün Giriş Paragrafı

Metin çözümlemesine ilişkin kodlar ve açıklamalar yana çıkma olarak verilmiştir. Yana çıkmalarda da görüleceği gibi alanyazın bölümünün giriş paragrafında giriş ve kapatma cümlesi dışında konu daraltma ve odaklama cümlelerinden yararlanılmıştır. Bu paragrafın en önemli cümleleri ise yürütülen taramanın kapsamını ortaya koyan cümlelerdir. Bu cümlelerde yürütülen taramanın sınırları açık bir biçimde çizilmelidir. Böylece alanyazın taraması bölümünde nelerin ele alındığı daha başta haber verilmiştir.

Alanyazın taramasının girişi yazılırken dikkat edilmesi gereken başka bir nokta bu bölümün giriş bölümüyle karıştırılmamasıdır. Giriş bölümünün asıl amacı araştırmanın genel bir resmini sunmak iken alanyazın bölümünün amacı bu araştırmanın değerini doğrulamak ve literatürdekilerden nasıl farklı olduğunu göstermektir (Creswell, 2003).

Gövde, alanyazın bölümünün en kapsamlı ve karmaşık kısmını oluşturur. İncelenen örnekte gövde metninin gidişatı *uzaktan-yakına* stratejisinden yararlanılarak yapılandırılmıştır. *Böylece, önce makro düzey söylem tarzları ile başlanmış, gövde bileşenleri ile devam edilmiş, ardından gövde yapılandırma stratejileri karşılaştırılmış, en etkili gövde yapılandırma stratejisi olarak öne çıkan tematik sentez stratejisi detaylandırılmış*

ve stratejinin olmazsa olmaz tekniği olan aksiyal kodlamaya kadar inilmiştir. Bu yapıda tematik sentez stratejisinden de yararlanılmıştır. “Makro düzey söylem tarzı”, “gövde bileşenleri”, “gövde yapılandırma stratejileri” bu literatür taramasında oluşturulan temalardır. Gövde yapılandırma stratejileri temasına ait paragrafın metin çözümlemesi aşağıda Şekil 4’te verilmiştir.

Paragrafın temasına (gövde yapılandırma stratejileri) vurgu yapan giriş cümlesi	İlgili alanyazın bölümünün en kapsamlı kısmı gövdedir. İyi bir gövde metni yazmak için de doğru yapılandırma stratejisini izlemek gerekir. Gövdenin yapılandırma stratejilerine ilişkin farklı sınıflandırmalar bulunsa da bu sınıflandırmaların birçoğunda ortak olan stratejiler bulunmaktadır. Cooper (1988) gövde yapılandırmasında izlenebilecek stratejileri; kronolojik, tematik ve metodolojik olmak üzere üçe ayırır. Sonraki sınıflandırmalardan farklı olarak metodolojik strateji ulaşılan çalışmaları yöntemlerine göre gruplandırmaya gider. Weissberg ve Buker (1990) de ilgili alan yazının gövdesi için üç yapılandırma strateji önerir. Bunlar; uzaktan-yakına, kronolojik ve tematik yapılandırma stratejileridir. Uzaktan-yakına stratejisi araştırma konusuyla en az ilgili olan çalışmalarla başlayıp en fazla ilgili olan çalışmalarla sonlandırmayı önerir. Bu strateji ile ilgili olarak, Rudestam ve Newton (2007) araştırma konusuyla daha az ilgili olan çalışmaları genel hatlarıyla özetlemeyi daha fazla ilgili olanları ise daha detaylı sentezlemeyi önerir. Ridley (2013) ise bu stratejide <i>uzacı kuramsal</i> çerçeve sunan araştırmalar, <i>yakını</i> ise <i>ampirik</i> çalışmalarla eşleştirir. Dolayısıyla, önce araştırma konusuna kavramsal çerçeve oluşturan literatür yazılır ardından araştırma konusuyla doğrudan ilgili ampirik çalışmalar sunulur. Kronoloji stratejisi basit bir şekilde yayın tarihlerine göre bir sıralama önerir. Ele alınan tüm sınıflandırmalarda yer alan tematik sentez strateji en yaygın kullanılan ve en fazla önerilen gövde yapılandırma stratejisi olarak kabul edilmektedir.
Paragraftan çıkarılan sonuçları konumlandırıcı cümle	
Temayla (gövde yapılandırma stratejileri) ilgili alanyazındaki çalışmaların öne sürdüğü sınıflandırmaları (bulgular ve sonuçları) eleştirel bir dille karşılaştırarak sunan cümleler.	
Paragraftaki en önemli sonucu, bulguyu içeren kapanış cümlesi. Bu cümle aynı zamanda bir sonraki paragrafın temasına (tematik sentez stratejisi) işaret eden bağlayıcı cümledir.	

Şekil 4. Alanyazın Taraması Gövde Paragrafı Örneği

Paragrafın ne ile ilgili olduğunu en başta belirtmek okuyucunun kaybolmasını engellerken ana sonuçların başta konumlandırılması devamında yapılan eleştirel karşılaştırmalarda okuyucuya yol gösterir. Araştırmacının eleştirel dili alanyazının daha detaylı irdelenmesini, yeni bakış açılarının oluşmasını ve hatta araştırmanın temel varsayımlarının yeniden sorgulanmasını ve gözden geçirilmesini sağlayabilir. Paragraf sonunda en önemli sonucun sentezlenmesi okuyucuyu araştırma odağına geri getirir. Ayrıca paragrafların kapanış cümleleri sonraki paragraf için de referans sağlayarak geçiş bağına güçlendirebilir. Şekil 4’teki örnekte bir sonraki paragrafın tematik sentez stratejisi ile ilgili olacağını tahmin etmek zor değildir.

Gövde yapılandırma süreçlerinde araştırmanın yapısına göre farklı tekniklerden de yararlanılabilir. Bu tekniklerden bir tanesi de tablo oluşturmaktır. Uzun cümlelerle yapılacak çoklu karşılaştırmalar yerine Tablo 1’de olduğu gibi tablolardan yararlanmak okuyucunun detaylarda boğulmadan süreci takip etmesini kolaylaştıracaktır. Alanyazın taramaları doğal olarak uzun metinlerdir. Bu uzun metinleri kolay okunabilir kılmak için kısa cümlelerden ve noktalama işaretlerinden etkili bir şekilde yararlanmak gerekir (Ridley, 2013).

Alanyazın taraması bölümünün son parçası sonuç paragrafıdır. Bu paragrafta incelenen ilgili çalışmaların bir toplam sentezi yapılarak alanyazındaki boşluk tanımlanır. Belirlenen *bu boşluğu doldurmanın neden önemli olduğunu* açıkça ortaya koymak yürütülen araştırmayı da haklı çıkarmak/gerekçelendirmek için kritik öneme sahiptir. Alanyazın taraması bölümünün sonuç paragrafına ait metin çözümlemesi aşağıda Şekil 5’te verilmiştir.

İlgili alanyazının raporlanması stratejilerine yönelik bütüncül bir bakış açısı sunan ve raporlama sürecini somut örneklerle gösteren yeterli çalışma bulunmamaktadır.	Alanyazındaki boşluğu tanımlayan giriş cümlesi
Alanyazındaki bu boşluk Türkçe literatürde daha da belirgindir. Var olan çalışmaların ise nitel araştırma yöntemleri, olgubilim araştırmaları, gömülü kuram çalışmaları, veri analizi teknikleri gibi birçok alandan etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu da ilgili alanyazının güçlü bir şekilde raporlanmasına yönelik bilimsel pratiklerin bir araya getirilmesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, ilgili alanyazının stratejik yapılanması yeni araştırmacılar için karmaşık görünmektedir. İlgili alanyazının raporlanmasına ilişkin yapılacak örnek metin çözümlenmeleri araştırmacılara bu karmaşık süreçle başa çıkmada yol gösterebilir. Bu da bilimsel araştırma projelerinin daha doğru raporlanmasını sağlayabilir.	
	Belirlenen boşluğun nedenlerini açıklayan cümle
	Bosluğun olumsuz etkilerini (mevcut araştırmanın da gerekçesi) açıklayan cümleler
	İleride yapılabilecek çalışmalara (mevcut çalışma da dahil) ve bu çalışmaların belirlenen boşluğa potansiyel katkılarına vurgulayan kapanış cümlesi

Şekil 5. Alanyazın Taraması Bölümü Sonuç Paragrafının Metin Çözümlemesi

Alanyazın taramasının sonucunda yürütülen araştırmaya referans verecek bir kapanış cümlesi hem bölümün kapanışına hem de yürütülen araştırmaya mantıksal geçişi sağlayacaktır. Kapanışın son cümlelerinde yürütülen araştırmanın potansiyel katkılarına vurgu yapılarak araştırmanın önemi güçlendirilebilir.

Bu çalışmada sunulan yapı tüm alanlar ve araştırma konuları için aynı olmak zorunda değildir. Her bilim alanında olduğu gibi her araştırma konusunun da kendi özgü yapısı olabilir. Önemli olan araştırma konusuna en uygun yapılandırma stratejilerini belirlemek ve uygulamaktır. Bu noktada, sosyal bilimler araştırmalarında yararlanılabilecek iki farklı yapıdan bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki alanyazın bölümünü alt başlıklara bölmektir. Bu yapıda araştırmacının belirlediği tema ve kategoriler konu başlığı olarak belirlenebilir. Örneğin bu çalışmada “Gövde Yapılandırma Stratejileri” veya “Kodlama Stratejileri” alanyazında birer alt başlık olarak verilebilirdi. Basit olarak, temalara (özellikle teori veya kuram olduklarında) ilişkin alanyazın birden fazla paragraf gerektiriyorsa alt başlıklara gidilmesi önerilir. Yararlanılabilecek ikinci yapı ise alanyazının içine araştırma sorularını ve/veya araştırma hipotezlerini entegre etmektir. Aşağıda Şekil 6’da bu duruma örnek verilmiştir.

İlgili literatür yazılırken, yazının tamamı için (makro yapı) benimsenen iki tarzın olduğu görülmektedir. Khoo, Na ve Jaidka (2011) bu tarzları <i>betimleyici</i> ve <i>bütünleştirici</i> yazım tarzı olarak adlandırmıştır. Betimleyici yazım tarzı araştırma konusuyla ilgili makaleleri/çalışmaları genel olarak özetler. Her çalışma hakkında katılımcı, yöntem ve sonuç bilgisi sağlar. Bütünleştirici yazım tarzı ise çalışmalar hakkında <i>daha az ayrıntı</i> sağlar, bunun yerine çalışmalardan çıkarılan <i>fikirlerle ve sonuçlara</i> odaklanır. Böylece konuların kritik özetleri sunulur. Bu yazım tarzında daha karmaşık bir konu ve alt konu yapısı vardır. Araştırmacının <i>eleştirel dili</i> daha baskındır. Jaidka, Khoo ve Na (2011) tarafından yapılan başka bir araştırmada, incelenen makalelerde atıfların en fazla özet, giriş ve sonuç bölümlerine yapıldığı belirlenmiştir. Betimleyici tarzda yazılan literatür taramalarında en fazla özet kısmına atıf verildiği, kopyala-yapıştır yapıldığı, ifadelerin değiştirilerek kullanıldığı belirlenmiştir. Bütünleştirici tarzda yazılan ilgili alanyazın taramalarında ise bunun aksine sentezlerin ve üst düzey anlamsal dönüşümlerin olduğu görülmüştür. Bu bilgilere dayalı olarak ilgili alanyazın raporlarken bütünleştirici bir yazım tarzını benimsemenin daha doğru olduğu söylenebilir.	paragrafın temasını belirten giriş cümlesi
	ilgili çalışmabulgularının, sonuçlarının, yöntemlerinin, sınıflandırmalarının eleştirel bir dille karşılaştırılması
	hipoteze gerekçe oluşturan bulgu cümlesi
	hipoteze götüren hipotetik kapanış cümlesi
III: Aynı içerikle hazırlanmış bütünleştirici yazım tarzındaki metin betimleyici tarzdaki metinden daha fazla okunur.	ilgili alanyazından (önceki paragraftan) güç alan araştırma hipotezi

Şekil 6. Alanyazına Araştırma Hipotezinin Entegre Edilmesi

Araştırma sorusu ve/veya hipotezine gerekçe oluşturan alanyazından hemen sonra verilmesi araştırma raporunun gidişatında bir bütünlük sağlar. Çünkü araştırma sorusu ve/veya hipotezi araştırmanın en can alıcı anahtarı görevini görür. Bu anahtar ifadelerin alanyazındaki dayanaklarıyla birlikte sunulması alanyazından izole bir şekilde, farklı bir alt başlıkta sunulmasından daha yararlı olabilir.

Sonuç

Bu çalışmada alanyazının raporlanmasına ilişkin stratejiler ele alınmıştır. Çalışmada yer verilen incelemelere dayanarak alanyazının raporlanmasına ilişkin önemli bazı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Öncelikle alanyazın taraması yürütmenin 7 temel amacının olduğu, bu amaçları akılda tutarak taramanın yürütülmesi gerektiğini söylenebilir (Ridley, 2013). Raporlama sürecinde makro yapı için betimleyici bir yazım tarzından ziyade bütünleştirici bir yazım tarzının benimsenmesi okunabilirliği ve anlaşılabilirliği güçlendirecektir (Khoo, Na ve Jaidka, 2011).

Alanyazın taraması metni giriş, gövde ve sonuç olmak üzere üç bileşenden oluşur (Cooper, 1988). Niş bir araştırma konusunun yapılandırılmasında Swales'in (1990) CaRS modelinden yararlanılabilir. Literatür taramasında ilgili araştırmaların pasif bir şekilde özetlenmemesi gerektiği, bunun yerine ilgili araştırmaların bağlamları, yöntemleri ve bulguları açısından karşılaştırılarak ve sentezlenerek sunulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bunu yaparken de eleştirel bir dilin kullanılması gerektiği açıktır. Bu sayede incelenen kaynaklardan ulaşılan sentezler araştırmanın argümanları ile birleştirilebilecektir.

Alanyazın taramasında gövde yapılandırması ile ilgili farklı sınıflandırmalar bulunsa da uzaktan-yakına ve tematik sentez stratejileri ortak kabul gören stratejiler olarak öne çıkmaktadır (Cooper, 1988; Weissberg ve Buker, 1990; Rudestam ve Newton, 2007; Ridley, 2013). Uzaktan-yakına stratejisi Wellington vd. (2005) odaklanma ve konu daraltma örgütsel kalıpları ile örtüşürken tematik sentez stratejisi kesişim bulma ve kırkyama yapılarıyla örtüşür. Yapısı gereği tematik sentez stratejisinin açık kodlamanın yanında aksiyal bir kodlama gerektirdiği söylenebilir. Son olarak alanyazının nasıl raporlanabileceğine ilişkin stratejiler çalışmanın kendi alanyazın bölümü üzerinde, metin çözümlemeleriyle örneklendirilmiştir. Böylece araştırmacıların somut bir örnek üzerinden süreci anlamlandırmaları amaçlanmıştır.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Alanyazın taraması, bir bütün olarak araştırmanın problem durumu etrafında şekillenmelidir. Yürütülen araştırmanın teorik dayanağı, yöntemi ve değişkenleri ile doğrudan ilgili olan kaynaklar seçilmeli ve eleştirel bir dille sentezlenmelidir. Swales ve Feak (2004) alanyazının raporlanmasında bir mimari oluşturmanın araştırmacıya kendi argümanları doğrultusunda ilerleme fırsatı verdiğini vurgular. Ancak bu araştırmacının kendi *argümanlarını yazıp yazdıklarına literatürden atıf vermek* anlamına gelmez. Argümanların her birine ilişkin ilgili çalışmaların yaklaşımı net bir şekilde ortaya konmalıdır.

Alanyazın taramasını raporlarken bilim etiği ilkelerine uymak son derece önemlidir. Çünkü, bilimsel yayınlarda etik ihlallerin en sık görüldüğü bölümler alanyazın taramasının raporlandığı yerlerdir. Alanyazını raporlarken dikkat edilmesi gereken en önemli etik hususlar aşağıda sıralanmıştır.

- Başka bir kaynakta geçen ifade değiştirilerek yazılsa da o kaynağa atıf verilmelidir.
- Başka bir kaynaktaki fikir farklı cümlelerle de yazılsa hâla ilgili kaynağa aittir.
- Doğrudan alıntılar tırnak içinde ve sayfa numarasıyla birlikte verilmelidir.
- Tek bir cümle için bile birden fazla kaynağa atıf verebilir. Çünkü bir cümle birden fazla kaynaktan yararlanılarak oluşturulabilir.
- Yazarın kendi fikrini desteklemek için zorlama, üstünkörü referans vermesi hem atıf yapılan kaynak için hem de yazılan çalışma için etik problem yaratabilir.
- Bir kaynak yeterince incelenmeden bu kaynağa atıf verilmemelidir. Alanyazına eklenecek makalenin mutlaka baştan sona gözden geçirilmesi ve özellikle bulgularının iyi anlaşılması gerekir.

Bu çalışma, alanyazının raporlanmasına yönelik betimleyici ve bütünleştirici makro düzey söylem tarzları, CaRS modeli, uzaktan-yakına, kronolojik ve tematik gövde yapılandırma stratejileri ile dört temel örgütsel yapı olan odaklama, konu daraltmada, kesişim bulma ve kırkyama ile sınırlıdır. Alanyazının raporlanmasına ilişkin farklı stratejiler olabileceği gibi yenileri de geliştirilebilir. Çalışma ayrıca metin çözümlemesi yöntemi ve bu amaçla yazılan örnek alanyazın bölümü ile sınırlıdır. Farklı alanlardan veya yayın türlerinden seçilecek alanyazın raporlama örneklerini karşılaştıran çalışmalar yapılabileceği gibi metin çözümlemesi dışında farklı içerik analizi teknikleri kullanan çalışmalar da yürütülebilir.

Kaynakça

- Athikarisamy, S. ve Patole, S. (2021). Reporting of Meta-Analysis (PRISMA). In *Principles and Practice of Systematic Reviews and Meta-Analysis* (pp. 111-123). Springer, Cham.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytical tool for qualitative research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/146879410100100307>
- Baker, M. J. (2000). Writing a literature review. *The Marketing Review*, 1(2), 219-247. <https://doi.org/10.1362/1469347002529189>
- Braun, V. ve Clarke, V., (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development*. London: Sage.
- Bölükbaş, F. (2010). Metindilbilimsel çözümleme: Muzaffer İzgü'nün Yedi Uyurlar öyküsü. *Folklor/edebiyat*, 16(63), 99-116. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=534960>
- Cooper, H. (1988). Organizing knowledge syntheses: A taxonomy of literature reviews. *Knowledge in Society*, 1, 104. <https://doi.org/10.1007/BF03177550>
- Cruzes, D. S. ve Dyba, T. (2011, September). Recommended steps for thematic synthesis in software engineering. In *2011 international symposium on empirical software engineering and measurement* (pp. 275-284). <https://10.1109/ESEM.2011.36>
- Delvin, E., Pillay, T. S. ve Newman, A. (2014). How to write a scientific paper: practical guidelines. *EJIFCC*, 25(3), 259. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4975199/pdf/ejifcc-25-259.pdf>
- Denney, A. S. ve Tewksbury, R. (2013). How to write a literature review. *Journal of Criminal Justice Education*, 24(2), 218-234. <https://doi.org/10.1080/10511253.2012.730617>
- Frey, L., Botan, C. ve Kreps, G. (1999). *Investigating communication: An introduction to research methods*. (2nd ed.) Boston: Allyn & Bacon.

- Jaidka, K. J., Khoo, C. K. ve Na, J. C. N. (2011). Literature review writing: a study of information selection from cited papers. *Proceedings of the Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice 2011 (A-LIEP2011)*, 22-24 June 2011, Putrajaya, Malaysia. <https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/3522/>
- Kirkman, J. (2012). *Good style: writing for science and technology*. London: Routledge.
- Khoo, C. S. G., Na, J. ve Jaidka, K. (2011). Analysis of the macro-level discourse structure of literature reviews. *Online Information Review*, 35(2), 255-271. <https://doi.org/10.1108/14684521111128032>
- Lambert, V. A. ve Lambert, C. E. (2010). Conducting a scholarly literature review. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 14(2), 101-111. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/PRIJNR/article/view/6296>
- Motlagh, H.S. ve Pourchangi, A.K. (2019). Schematic structure of literature review in research articles: A cross-disciplinary investigation. *Journal of New Advances in English Language Teaching and Applied Linguistics*, 1(1), 67-87. http://www.jeltal.ir/article_85029_4a25a4da8d3b4f528a2a840e4f8faf92.pdf
- Murray, R. (2011). *How to write a thesis* (3rd ed). Buckingham: Open University Press.
- Neuman, W. L. (2008). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar* Cilt 2. (Ö. Sedef, Çev.) İstanbul: Yayın odası.
- Okoli, C. ve Schabram, K. (2010). A guide to conducting a systematic literature review of information systems research. *Sprouts: Working Papers on Information Systems*, 10(26), 1-49. Erişim adresi: <http://sprouts.aisnet.org/10-26>
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nitel ve nicel yaklaşımlar* (D. Bayrak, H. B. Arslan, & Z. Akyüz, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ridley, D. (2013). *Writing the literature review: A step-by-step guide for students*. London: Sage Publications.
- Rudestam, K. E. ve Newton, R. R. (2007). *Surviving your dissertation: A comprehensive guide to content and process* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.
- Swales, J. M. (1990). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, J. M. ve Feak, C. B. (2004). *Academic writing for graduate students: Essential tasks and skills* (2nd ed.). Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Thomas, J. ve Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8(1), 1-10. <https://doi.org/10.1186/1471-2288-8-45>
- Weissberg, R. ve Buker, S. (1990) *Writing up research: Experimental research report writing for students of english*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Wellington, J., Bathmaker, A., Hunt, C., McCulloch, G. ve Sikes, P. (2005). *Succeeding with your doctorate*. London: Sage Publications.

Yavuz, N. (2022). Sosyal bilimlerde sistematik literatür analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 347-360. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1134606>

Extended Abstract

Purpose

When examining published theses, articles and presentations, it is possible to see that the literature review section is reported in a disconnected and even unrelated manner. Research also shows that the references given are mostly based on abstracts (Jaidka, Khoo and Na 2011), indicating that researchers do not read the studies they reference enough, mostly only reading only the abstracts. A researcher with limited experience in conducting and reporting a literature review will not know where to begin. The problem is that there are not enough publications that offer strategies for reporting the literature based on real examples. The main aim of this study was therefore to provide strategies for reporting the literature in scientific research and to illustrate these strategies by means of text analyses based on a real example. In this way, it aims to provide a clear perspective for researchers in the processes of selecting appropriate strategies for reporting the literature and writing according to the selected strategy.

Design and Methodology

The text analysis method is used in this study. With this method, the logical structure and logical development of the text can be analyzed. In this study, text analysis is used to reveal the logical structure and development of a selected text, which is the literature review section of this study. This way, not only is the relevant literature knowledge included in the study, but a practical text is also presented as an example of how to report the literature in scientific research. The literature review section of the example used text analysis in this study utilized the distant to close body structuring strategy of Weissberg and Buker (1990) and Ridley (2013), and the thematic synthesis strategy of Thomas and Harden (2008). In addition to these writing strategies, this study also benefited from the four basic organizational structures of the literature presented by Wellington and others (2005), which are zooming, finding intersections, patch working and funneling methods.

Findings

In the introduction paragraph of the literature review section, besides the opening and closing sentences, the topic narrowing and focusing sentences have been utilized. The most important sentences in this paragraph are the ones that outline the scope of the review carried out. In these sentences, the boundaries of the review should be clearly defined. Thus, the reader is informed at the beginning what is being covered in the literature review section of the study. Another point to be taken into account while writing the introduction of the relevant literature review is not to confuse it with the introduction of the study. The main purpose of the introduction section is to provide a general picture of the research, while the purpose of the relevant literature review section is to validate the value of the research and to show how it differs from the existing literature (Creswell, 2003). The body constitutes the most comprehensive and complex part of the relevant literature review section. In the text being studied, the structure of the body text is arranged using the far-to-near strategy. In this way, the macro-level discourse styles were started, followed by the body components, then the body

structuring strategies were compared, the thematic synthesis strategy, which emerged as the most effective body structuring strategy, was detailed, and finally, up to axial coding, which is the essential technique of the strategy. Indicating what the paragraph is about at the beginning prevents the reader from getting lost, while positioning the main results at the beginning guides the reader in the critical comparisons made in the following. The researcher's critical language can enable the more detailed examination of the relevant literature, the formation of new perspectives, and even the reexamination and revision of the basic assumptions of the research. Synthesizing the most important result at the end of the paragraph brings the reader back to the focus of the research. Additionally, the closing sentences of the paragraphs can strengthen the transitional link by providing a reference for the next paragraph. The last part of the relevant literature review section is the conclusion paragraph. In this paragraph, a total synthesis of the relevant studies is made and the gap in the literature is defined. Clearly indicating *why filling this gap is important* is critically significant in order to justify and support the research carried out.

Research Limitations

This research is limited to the literature review section of scientific research reports, literature review structuring strategies, and content analyses of sample texts.

Implications

The literature review section of a scientific paper should be shaped as a whole around the problem situation of the research. Sources directly related to the theoretical basis, method, and variables of the conducted research should be selected and synthesized critically in a language. Swales and Feak (2000) emphasize that creating an architecture for reporting relevant literature provides the researcher with an opportunity to move forward in line with their own arguments. However, this does not mean that the researcher writes their own arguments and references the literature. The approach of the relevant studies for each argument must be clearly stated. It is extremely important to comply with the principles of scientific ethics when reporting the literature review. Because the most common places for ethical violations in scientific publications are the places where relevant literature is reported. The most important ethical matters to be taken into account when reporting the relevant literature are listed below.

- Even if an expression from another source is written in a changed form, a reference to that source must be given.
- Even if the idea in another source is written with different sentences, it still belongs to the relevant source.
- Direct quotes should be given within quotes and along with the page number.
- You can reference more than one source for a single sentence.
- Forced, unrelated referencing to support the author's own opinion can create ethical problems both for the source referenced and the written work.

A source should not be referenced without sufficient examination. The article to be added to the literature review must be thoroughly reviewed from beginning to end, especially the findings must be well understood.

Originality/Value

The literature lacks sufficient studies that provide a comprehensive perspective on reporting strategies for the literature and that illustrate the reporting process with concrete examples. This gap is particularly pronounced in the Turkish literature. It can be said that existing studies are influenced by many fields, such as qualitative research methods, case study research, grounded theory studies, and data analysis techniques, making it

difficult to bring together scientific practices for a strong reporting of the relevant field. Furthermore, this multi-faceted process appears complicated for new researchers. Example text analysis carried out for the reporting of the relevant field can guide researchers in navigating this complex process and enhance the strength of reporting in scientific research.

Araştırmacı Katkısı: Mehmet FIRAT (%100).